

Vapaa-ajan asumiseen liittyvä liityntäpysäköinti

Tuula Pihkala, projektipäällikkö

ETVA – Etelä-Savon vapaa-ajan asumiseen liittyvän kestävän liikkumisen
selvittäminen, edistäminen ja ohjaaminen -hanke

Alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tukeminen (AKKE) -määräraha

MIKSEI MIKKELI

Etelä-Savon
maakuntaliitto

Sisältö

1. Taustaa
2. Vapaa-ajan asumiseen liittyvän liityntäpysäköinnin idea ja mahdollisuudet
3. Johtopäätökset

Taustaa 1/3

- Mökkeily on hyvin henkilöautoriippuvaista
 - Vapaa-ajanasunnot sijaitsevat usein paikoissa, joihin julkisen liikenteen yhteydet eivät ulotu.
 - Noin 10 % henkilöautosuoritteesta liittyy vapaa-ajan asumiseen.
- Etelä-Savon vapaa-ajanasukkaista suuri osa asuu maakunnan ulkopuolella
 - Suurimpia lähtöalueita ovat Helsinki, Espoo ja Vantaa
 - Heidän mökkimatkansa on pidempi kuin keskimäärin valtakunnassa, 167 km (kaikkien mökkimatkojen keskiarvo 92 km)
 - Mökkimatkat ovat pidentyneet kaupungistumisen myötä
- Merkityksellistä on, miten paljon aikaa mökillä vietetään kerrallaan → viipymän pituus vs. edestakaisin kulkeminen
 - Vapaa-ajanasuntoa käytetään keskimäärin 103 vrk vuodessa
- Monipaikkainen elämäntapa on todennäköisesti suosittua jatkossakin, aikaa halutaan jakaa kaupungin ja maaseudun välillä → liikkumisen uusille ratkaisuille on tarvetta

Taustaa 2/3

- **Eri tahojen ehdotuksia, miten vapaa-ajan asumisen liikennepäästöjä voisi vähentää**
 - Vapaa-ajan asukkaiden liiton ilmastonmuutosohjelma (2019)
 - Joukkoliikenteen kehittäminen vapaa-ajan asumisen tarpeet huomioiden
 - Auton omistamisen uudet mallit, esim. yhteiskäyttöautot, vuokra-autot
 - Kimppakyydit mökille
 - Mikkelin ilmasto-ohjelma 2021–2031
 - Jakamistalouden mahdollisuudet
 - Julkiseen liikenteeseen ja taajamien palveluihin tukeutuva vapaa-ajan asuminen
 - Palvelujen kehittäminen niin, että autoa tarvitaan aiempaa vähemmän
 - Etelä-Savon maakuntaliiton raportti (2021)
 - Liikkumisen peruspalvelujen turvaaminen maaseudulla
 - Autojen ja pyörien liityntäpysäköintipaikkojen kehittäminen

Taustaa 3/3

- Ajatus vapaa-ajan asumiseen liittyvästä liityntäpysäköinnistä on alun perin peräisin eräältä mökkeilijältämme:
”Jos olisi mökkipaikkakunnalla sellainen alue, jossa voisi autoa pitää. Tulla siihen junalla ja ajella sitten mökkiseudulla sillä autolla. Kun eihän me Helsingissä autoa tarvita, vaan siellä mökkeillessä vain.”
- Kestävää liikkumista tulisi kehittää kolmen ulottuvuuden kautta:
ekologinen, taloudellinen ja sosiaalinen kestävyys
 - Ei vain vähäpäästöisen liikkumisen kehittämistä, vaan kokonaisuutena, joka huomioi vaikutukset laajemmin
- Keinoja liikkumisen kestävyys lisäämiseen on monia erilaisia. Uusiakin ideoita tarvitaan – vapaa-ajan asumiseen liittyvä liityntäpysäköinti on **yksi** idea.

Vapaa-ajan asumiseen liittyvän liityntäpysäköinnin idea ja mahdollisuudet

Liityntäpysäköinnin ”perusmalli”

- Liityntäpysäköinti perusmuodossaan mahdollistaa kaupunkialueille pendelöimiseen kytkeytyvän pitkäaikaisen pysäköinnin, joka yhdistää yksityisautoilun ja joukkoliikenteen.
- Pysäköintialueet ovat kaupungin liepeillä, joukkoliikenteen (lähijuna, bussi) saavutettavuuden kannalta sopivissa kohdissa.
- Päähuomio on työssä käymiseen ja kaupunkialueilla asiointiin liittyvässä liikkumisessa.
- Liityntäpysäköinnillä pyritään vaikuttamaan autoilun määrään kaupunkialueella ja sitä kautta päästöjen määrään sekä joukkoliikenteen matkustajamääriin.

Vapaa-ajan asumiseen liittyvä liityntäpysäköinti

- Vapaa-ajan asumiseen liittyvässä liityntäpysäköinnissä käännetään matkaketjun ajatus toisin päin kuin perusmallissa:
 - Kuljetaan kaupunkialueelta ulospäin joukkoliikenteen kyydissä (juna, bussi), määränpäänä on mökkiseudulla sijaitseva asema/pysäkki. Sen läheisellä liityntäpysäköintialueella odottaa mökkiauto tai yhteiskäyttöauto, jolla kuljetaan loppumatka asemalta/pysäkiltä mökille.

Seuraavalla sivulla oleva kuva havainnollistaa matkaketjua.

Vapaa-ajan asumiseen liittyvä liityntäpysäköinti

ETVA - Etelä-Savon vapaa-ajan asumiseen liittyvän kestävän liikkumisen selvittäminen, edistäminen ja ohjaaminen

KOTI

Matka kotoa mökkiseudulle
julkisella liikenteellä (juna, bussi)

LIITYNTÄPYSÄKÖINTI
MÖKKISEUDULLA

(juna-asema tai bussipysäkki)

"Mökkiauto",
yhteiskäyttöauto jne.

LAITURILLA®
Etelä-Savo – paras mökkiseutu

MIKSEI MIKKELI

Liityntäpysäköinnin hyödynsaajat

Matkustajat

- Lisää vaihtoehtoja liikkumiseen
- Vähentää riippuvuutta henkilöautosta ja kotitalouden menoja
- Edistää liikenneturvallisuutta

Kaupalliset palvelutarjoajat

- Tuo asiakkaita kohteiden lähellä sijaitseviin kauppoihin
- Mahdollistaa liikenteen palvelujen kehittämistä
- Joukkoliikenneyhteistyö edistää kaupallisen yrityksen vihreitä arvoja

Joukkoliikenteen liikennöitsijät

- Parantaa vuorojen saavutettavuutta
- Lisää asiakaskokemuksen mielekkyyttä
- Kasvattaa asiakaspotentiaalia

Kunnat

- Edistää saavutettavuutta, elinvoimaisuutta, vähähiilisiä matkaketjuja ja joukkoliikenteen toimintaedellytyksiä
- Tukee kohdeympäristöjen maankäytön kehittämistä etenkin asemanseuduilla
- Vähentää ajoneuvoliikenteen ruuhkia, etenkin lähtöpäässä Etelä-Suomessa

Joukkoliikenteen viranomaiset

- Mahdollistaa liikenteen palvelujen kehittämistä
- Lisää joukkoliikenteen kilpailukykyä
- Täydentää ja kehittää joukkoliikennejärjestelmää

Valtio

- Edistää ilmasto- ja ympäristötavoitteita
- Parantaa joukkoliikenteen toimintaedellytyksiä
- Autoliikenteen väheneminen vähentää investointitarvetta liikenneinfraan

Lähteet: Liikennevirasto 2018; Keski-Suomen liityntäpysäköintistrategia 2021

11 Liityntäpysäköintisuunnitelmista ja -kokeiluista poimittuja huomioitavia seikkoja

- Liityntäpysäköinnin tulee tukea **ylimaakunnallista** liikkumista. Sujuva ja nopea maakuntarajat ylittävä liikkuminen lisää alueiden saavutettavuutta, elinvoimaa ja kilpailukykyä.
- Kehittäminen **asiakslähtöisesti** sekä **yhteistyössä** julkisten ja yksityisten toimijoiden kanssa.
- **Toimivuuden ratkaisee kokonaisuus**: panostusta tarvitaan mm. joukkoliikenteeseen, kulkuyhteyksiin, informaatioon ja saavutettavuuteen.
- Laadukkaalla liityntäpysäköinnillä voidaan kasvattaa **joukkoliikenteen potentiaalista asiakasmäärää etenkin pitkillä matkoilla**.
- Hyvin saavutettava ja palveleva liityntäpysäköinti **madaltaa asiakkaiden kynnystä käyttää joukkoliikennettä** etenkin pitkillä matkoilla.
- Kohteet pitäisi valita niin, että uudet järjestelyt vähentävät pitkiä automatkoja – silloin on suurin vaikutus päästöihin.
- Kutsupohjaisen joukkoliikenteen tai muiden **liikkumispalveluiden kehittäminen** voidaan myös kytkeä tähän. Potentiaalisesti yhdisteltävät matkat ja matkaketjut.
- Erityisesti **valtateiden varsille** sijoittuvat liityntäpysäköintialueet ovat jatkossa merkittävässä roolissa.
- Alueiden **ominaispiirteiden** tunnistaminen.
- Ratkaisut on hyvä **räätälöidä kohteittain** liityntäpysäköinnin koon ja palvelujen suhteen.
- **Turvallisuus, saavutettavuus, paikallisten olosuhteiden tunnistaminen.**
- **Pitkäkestoinen pysäköintitarve**
- Autopysäköinnin varustelu (merkinnät, opasteet, päällystys, muut palvelut)
- Matkustajapalvelut (odotuspaikka, matkustajainformaatio, turvallinen tienylitys)

Vapaa-ajan asumiseen liittyvän liityntäpysäköinnin vaikutuksia

- Ekologiset vaikutukset
 - Vaikutetaan liikenteen päästöihin **lyhentämällä autolla kuljettavan matkan osuutta koko mökkimatkasta**
 - Vähähiiliset matkaketjut
- Taloudelliset vaikutukset
 - Vaikutus joukkoliikenteen toimintaedellytyksiin, kannattavuuteen ja kilpailukykyyn sekä liikenteen palvelujen kehittämiseen kaupunkialueiden ulkopuolella ja maaseudulla
 - Liiketoimintamahdollisuuksia erilaisten palvelujen tarjoajille liityntäpysäköinti-alueiden lähiympäristössä
- Sosiaaliset vaikutukset
 - Vaikutuksia myös paikallisille asukkaille
 - Vaikutuksia maaseudun asuttuna pitämiseen ja yhteisöihin

Haasteita

- Onko joukkoliikenne vielä tarpeeksi houkuttelevalla tasolla Etelä-Savossa (saavutettavuus, vuorotarjonta jne.)?
- Pysäköintitarpeen kausiluontoisuus
- Saadaanko asiakaspotentiaalia käyttöön riittävässä määrin, jotta toiminnasta voi tulla kannattavaa?
- Saadaanko liityntäpysäköintiin kytkeytyvät palvelut riittävälle tasolle?
- Asiakkaiden suhtautuminen liityntäpysäköintiin ja yleensä liikkumiseen
 - Hankaluusharhan voittaminen
- Uuden ajattelumallin tekeminen tunnetuksi → Markkinointi!!

Mahdollisuuksia

- Matkustajille lisää vaihtoehtoja liikkumiseen
- Mökkeilyn henkilöautoriippuvuus vähenisi
- Pienentäisi kotitalouksien menoja
- Edistäisi liikenneturvallisuutta
- Joukkoliikenteen kannattavuus, vuorotarjonta, kilpailukyky ja asiakaspotentiaali voisivat parantua
- Täydentäisi alueen liikennejärjestelmää
- Liiketoimintamahdollisuuksia kaupallisille palveluntarjoajille
- Saavutettavuus paranisi
- Lisää veto- ja elinvoimaa alueelle
- Etelä-Savon edelläkävijäasema kestävän vapaa-ajan asumisen edistäjänä vahvistuisi entisestään

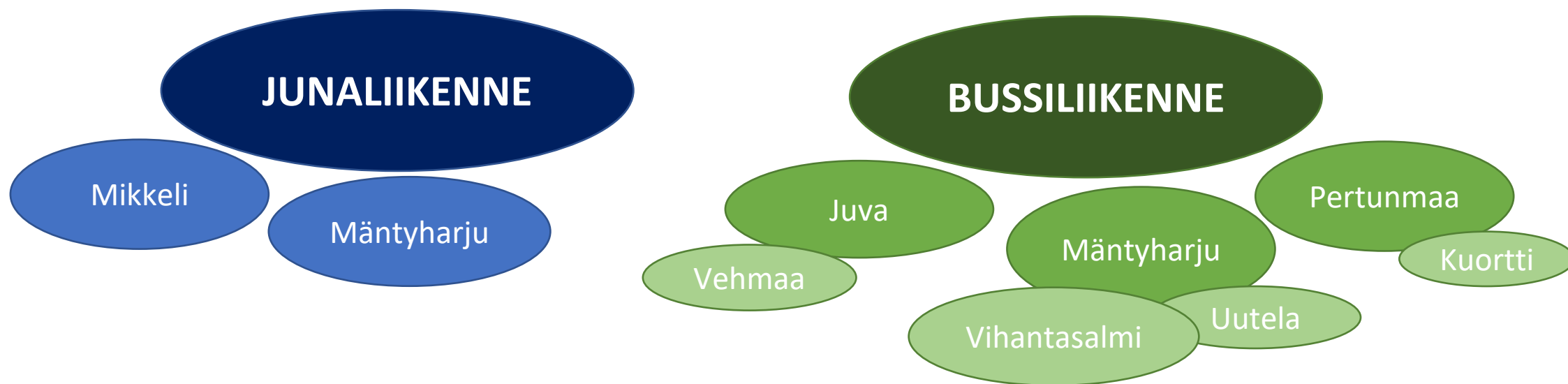
Johtopäätökset

Kohti liityntäpysäköintikokeilua?

- Marraskuussa 2022 toteuttamamme mökkimatkakyselyn vastaajista 17 % on kiinnostunut liityntäpysäköinnistä mökkeilyyn liittyen ja 8 % on halukkaita osallistumaan mahdolliseen liityntäpysäköintikokeiluun → Heistä voisi koota testiryhmää
- Kokeilu voisi olla mahdollinen seuraavassa hankkeessa, jos saamme rahoituksen
- Kokeilu olisi ensimmäinen vapaa-ajan asumiseen liittyvä liityntäpysäköintikokeilu Suomessa

Mahdolliset kokeilukunnat ja -paikat Mikkelin seudulla

ETVA – Etelä-Savon vapaa-ajan asumiseen liittyvän kestävän liikkumisen selvittäminen, edistäminen ja ohjaaminen -hanke

Lopuksi

On selvää, että liityntäpysäköinnillä ei voida palvella kaikkia alueen vapaa-ajanasukkaita. On sovellettava myös muita keinoja vähentää liikenteen päästöjä ja lisätä liikkumisen kestävyyttä vapaa-ajan asumiseen liittyen. Mutta liityntäpysäköinti voisi olla kiinnostava ja alueelle uusia mahdollisuuksia avaava kokeilu.

Kirjallisuus

- Etelä-Savon vapaa-ajan asuntoihin liittyvä liikkuminen ja sen vähäpäästöisyyden edistäminen. Etelä-Savon maakuntaliitto 2021.
- Keski-Suomen liityntäpysäköintistrategia. Ramboll Finland Oy, Keski-Suomen liitto. 2021.
- Mökkibarometri 2021. Olli Voutilainen, Kirsi Korhonen, Ulla Ovaska ja Hilikka Vihinen. Luonnonvarakeskus 2021.
- Pitkänen, Kati. Mökkiläisten hiilijalanjälki. Esitys Monipaikkaisuuden mahdollisuudet – katse tulevaisuuteen -webinaarissa 26.1.2023.
- Rantanen, M. ja Pihkala T. (toim.), 2022: Aika lähteä mökille. Kestävän vapaa-ajan asumisen kehittäminen Etelä-Savossa. Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti. Raportteja 217.
- Rantanen, M., Pihkala T., Hyyryläinen T. & Kujala, S. (toim.), 2019: Kohti dialogia. Vapaa-ajan asuminen Etelä-Savon voimavaraksi. Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti. Raportteja 198.
- Yhdyskuntarakenne kestävän liikkumisen tukena. Juha Nurmi, Ympäristöministeriö 2020.
- Katso myös ETVA-hankkeessa laadittu raportti ”Selvitys muualla toteutetuista liityntäpysäköintikokeiluista” (T. Pihkala 2023)

Lisätietoja: tuula.pihkala@mikseimikkeli.fi

MIKSEI MIKKELI